

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. május 5.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó részpontszámokat is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válasz elemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válasz elemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válasz elemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1–1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5–0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-l kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amely megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
--

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.
--

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.
--

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
--

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
--

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
--

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.
--

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
 - **egész szám, akkor nincs teendő;**
 - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. Rövid választ igénylő feladatok

1. Az ókori Hellász (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

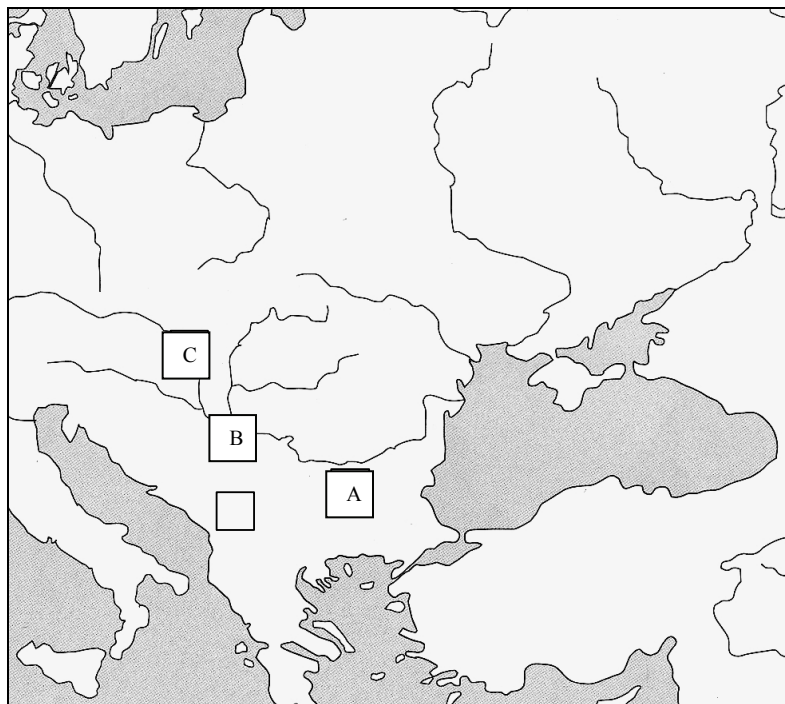
- a)
1. Marathon
 2. Szalamisz
- b) (I.) Dareiosz
- c) sztratégosz
- d) Kr.e. V. század *vagy* i.e. V. század
- e) Spárta

2. A román és gótikus stílus (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont.)

román	gótikus
b)	a)
c)	d)
g)	e)
h)	f)
i)	j)

3. XIV-XV. századi magyar történelem (Összesen 4 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont.)

- b) 1389 (0,5 pont)
- c) II. Mohamed (vagy II. Mehmed) (1 pont)
- d) 1301 *vagy* 1308
1342
(Elemenként 0,5 pont.)

4. Személyek és vallási irányzatok (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) I. Erzsébet, anglikán
- b) (Oliver) Cromwell, puritán
- c) II. Fülöp, katolikus
- d) Luther (Márton), evangélikus

5. Uralkodók, fejedelmek (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)*(Csak a helyesen leírt név fogadható el!)*

- a) II. Lajos
- b) II. Rákóczi Ferenc
- c) I. Szulejmán *(Elfogadható Törvényhozó, Nagy, vagy II. Szulejmán is, tekintettel az eltérő megnevezésekre.)*
- d) Bethlen Gábor
- e) Szapolyai János, vagy I. János
- f) I. Lipót

6. Az ipari forradalom kora (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Állítás	Igaz	Hamis
a)		X
b)		X
c)	X	
d)		X
e)	X	
f)	X	

7. A reformkori társadalom (Összesen 5 pont.)

- a) (Elemenként 0,5 pont.)
 - 1) polgárság
 - 2) középbirtokos nemesség *vagy* középnemesség
 - 3) kisenemesség *vagy* birtoktalan nemesség *vagy* bocskoros nemesség
 - 4) parasztság
 - 5) arisztokrácia
- b) *(Csak a helyesen leírt név fogadható el!)* (Elemenként 0,5 pont.)
 - 1. Kossuth Lajos kisenemesség
 - 2. Széchenyi István főnemesség
- c) önkéntes örökváltság, elfogadható az örökváltság kifejezés is (0,5 pont)

8. Az olasz fasizmus (Összesen 3 pont.)

- a) 1922 (0,5 pont)
- b) (Benito) Mussolini (0,5 pont)
- c) lateráni egyezmény (1 pont)
- d) korporatív állam *vagy* korporáció *vagy* korporációs rendszer (1 pont)

9. A két világháború közötti magyar gazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) agrárrolló
- b) 1927 (1926 is elfogadható)
korona
- c) Bethlen István
- d) bankzárlatot

10. Magyarország 1945 után, az 1956-os események (Összesen 3 pont.)a) *(Helyes sorrend 1 pont, hiba esetén nem jár pont!)*

1.	2.	3.	4.
D	B	A	C

b) Párizs (Elemenként 0,5 pont.)

1947. február

c) MSZMP *vagy* Magyar Szocialista Munkáspárt (1 pont)**11. A fogyasztói társadalom (Összesen 3 pont.)**

a) (Elemenként 0,5 pont.)

Párok:

1	B
---	----------

2	D
---	----------

3	A
---	----------

b) környezetvédelem, *vagy* ökológiai egyensúly, *vagy* fenntartható fejlődés
(*Minden más helyes válasz elfogadható.*) (0,5 pont)

c) globális felmelegedés (1 pont)

12. A mai magyar társadalom (Összesen 3 pont.)

a) diszkrimináció (1 pont)

b)

1. gyermekgondozási segély *vagy* GYES (0,5 pont)

2. családi pótlék (0,5 pont)

3. nyugdíj (0,5 pont)

c) oktatási ombudsman (0,5 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**13. Az iszlám vallás***(rövid)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az iszlám vallás bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal. A vizsgázó bemutatja az iszlám vallás születésének történelmi-földrajzi körülményeit, vázolja fontosabb tanításait, meghatározó vonásait.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti az iszlám vallás kialakulásának térbeli sajátosságait (az Arab-félszigetről indult és terjedt el, Mekka és Medina városok meghatározó szerepe), és megemlíti időbeli vonatkozásait (a VII. században született – 622), s a következő századokban terjedt el.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. vallás, hívő, ima, böjt, zarándoklat), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. Allah, Korán, próféta, dzsihad).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: vázolja az iszlám vallás egyistenhívő jellegét, és megállapítja, hogy a vallás kinyilatkoztatáson, előírásokon alapul. T Pl.: a vizsgázó rögzíti az iszlám hívők öt fő kötelességét, és megemlíti, hogy ezek mellett más előírások is befolyásolják a hívők mindennapjait (szent háború, alkohol fogyasztásának tilalma, stb.).	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja az iszlám születésének hátterét, vázolja lényegesebb következményeit. T Pl.: rögzíti, hogy az iszlám vallásra más egyistenhívő vallások is hatottak (zsidó, keresztény), és megállapítja, hogy az iszlám elősegítette az arab térség egységesülését. T Pl.: bemutatja, hogy a vallás születésében jelentős szerepet játszott Mohamed próféta, és rámutat, hogy az új tanok elfogadtatása nehézségekkel, kompromisszumokkal járt (menekülés Medinába, Kába-kő átvétele a régi törzsi vallásból). T Pl.: érzékelteti, hogy az iszlám megszületésével új eszmeivallási keret alakult ki az Arab-félszigeten, és megállapítja, hogy ez elősegítette a későbbi terjeszkedést, a birodalmi keretek kialakítását.	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

14. A XVI. századi spanyol külpolitika**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a XVI. századi spanyol külpolitika bemutatására összpontosít, ismerteti meghatározó eseményeit.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a külpolitika jellegzetességeit, rávilágít a külpolitikát befolyásoló tényezőkre.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a spanyol állam fő külpolitikai törekvéseit, vázolja Spanyolország nemzetközi szerepének változásait.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a spanyol külpolitika meghatározó térségeit (gyarmatok, Földközi-tenger, Németalföld, Atlanti-óceán) és megemlíti a legfontosabb események időpontját (1492, 1571, 1588).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. felfedezés, gyarmat, szerződés, béke, háború).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. abszolútizmus, inkvizíció, vallásháború.).</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy a gyarmatszerzés fontos célja volt a spanyol államnak, és vázolja, hogy a gyarmatbirodalom hozzájárult Spanyolország külpolitikai súlyának növekedéséhez.</p> <p>T Pl.: bemutatja a katolicizmus fontos szerepét a külpolitikai döntésekben, és rávilágít, hogy Spanyolország külpolitikai konfliktusaiban a reformáció-ellenesség is meghatározó volt.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy mely hatalmak voltak Spanyolország fő riválisai, vázolja az ellentétek hasonló és eltérő vonásait.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy a külpolitika alakulását gazdasági szempontok is befolyásolták, és rávilágít, hogy Spanyolország külpolitikai hanyatlásában jelentős szerepet játszott a nemesfém kiáramlása.</p>	0-10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a XVI. századi spanyol külpolitika mozgatórugóit, és bemutatja a fontosabb események hatását, következményeit.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy Kasztília és Aragónia egyesülése elősegítette Spanyolország megerősödését, és rámutat, hogy Amerika felfedezése és a gyarmati hódítások alapozták meg Spanyolország nagyhatalmi státuszát.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a katolicizmus terjesztésének szándéka mozgatta a külpolitikai törekvéseket, és megemlíti, hogy az ellenreformációs elvek számos konfliktust idéztek elő (Anglia, Németalföld stb.)</p>	0-12

	<p>T Pl.: bemutatja, hogy a külpolitika eszköztárában az egyezség (Tordesillas, Zaragoza) és a háború (németalföldi szabadságharc, Lepanto, a Nagy Armada veresége) egyaránt szerepeltek, utal arra, hogy a konfliktusokat személyes tényezők is erősítették (Alba herceg kegyetlenkedései, II. Fülöp bigottsága, inkvizíciós törekvései).</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy az Újvilágból érkező nemesfém lehetőséget teremtett a háborúk finanszírozására, a hatalmi felemelkedésre, és megállapítja, hogy a nemesfém kiáramlása hozzájárult a nagyhatalmi státusz elvesztéséhez.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

15. Német egység*(rövid)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a német egység bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a német egység kialakulásának történelmi-földrajzi körülményeit, ismerteti fontosabb állomásait, vázolja jelentőségét.</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a német egység kialakulásának térbeli sajátosságait (német fejedelemségek, Északnémet Szövetség, Elzász és Lotharingia, fontosabb ütközetek helyszínei – Königgrätz, Sedan), és megemlíti időbeli vonatkozásait (1862, 1866, 1870, 1871).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. egység, háború, diplomácia, hadkötelezettség), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. konzervativizmus, nacionalizmus, kancellár, ipari forradalom).</p>	0-4

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: vázolja a német területek gazdasági átalakulását, és megállapítja, hogy ez is hozzájárult az egység megvalósulásához.</p> <p>T Pl.: a vizsgázó rögzíti a porosz hatalmi rendszer jellegét és alapelveit, és megállapítja, hogy a modern Németország háborúk útján, Poroszország vezetésével, Ausztria kizárásával született meg.</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában bemutatja a német egység kialakulásának hátterét, vázolja lényegesebb sajátosságait.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a német egységfolyamatra hatott Olaszország példája, és megállapítja, hogy a nacionalizmus eszméje segítette az egység megvalósulását.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a tőkés gazdasági átalakulás előfeltétele volt az egységesülésnek, és rámutat, hogy a gazdasági fejlődés hátterét az ipari forradalom, a technikai változások adták.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a modern Németország létrehozásában a karizmatikus vezetők (Bismarck) és a poroszos szemlélet meghatározó szerepet játszottak, és megállapítja, hogy ez a szemlélet újabb háborúk és konfliktusok alapját, a nagypolitika átalakulását is jelentette.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

16. A fejlődő országok problémái*(hosszú)*

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a fejlődő országok főbb problémáinak bemutatására összpontosít, a válasz lényegre törően mutatja be a fejlődő országok gazdasági, társadalmi és politikai jellegzetességeit.</p> <p>A vizsgázó rávilágít a fejlődő országok helyzetét befolyásoló tényezőkre, elemzi e tényezők sajátosságait.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a fejlődő országok hasonló és eltérő vonásait, vázolja a mai világban betöltött szerepüket.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a világ mely térségeiben helyezkednek el a fejlődő országok (pl. Ázsia, Afrika), megnevezi a legjelentősebbeket (pl. Kína, Dél-Afrika, India), és megemlíti, hogy a második világháború után (1945) nyerték el függetlenségüket.</p>	0-4

<p>Szaknyelv alkalmazása</p>	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. gyarmat, szerződés, béke, háború, munkanélküliség).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait, szakki-fejezéseit (pl. életszínvonal, gyermekhalandóság, termelékenység, AIDS, analfabétizmus).</p>	<p>0-6</p>
<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy a fejlődő országok jellemzően a korábbi gyarmatok utódállamai, és vázolja, hogy a gyarmati függés hozzájárult a gazdasági, társadalmi elmaradottsághoz.</p> <p>T Pl.: bemutatja a fejlődő országok jellemző gazdasági problémáit (tőkeáramlás, eladósodás, infláció, alacsony termelékenység és életszínvonal) és rávilágít, hogy a gazdasági nehézségekben a fejlett országoknak is felelőssége van.</p> <p>T Pl.: ismerteti a fejlődő országok társadalmi nehézségeit, (magas gyermekhalandóság, alacsony élettartam, analfabétizmus, vallási feszültségek, munkanélküliség), népességnövekedés), és megállapítja, hogy míg bizonyos problémák hasonlóak, más nehézségek viszont az egyes országokban és térségekben eltérő módon jelentkeznek.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy a fejlődő országok eltérő politikai háttérrel és lehetőségekkel indultak, és rávilágít, hogy egyes országok a demokratizálódás útját választották (Dél-Afrika, India), más országok diktatórikus vonásokat hordoznak (Kína).</p>	<p>0-10</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a fejlődő országok mai helyzetének okait, hátterét, és bemutatja a gazdasági-társadalmi problémák jellemző hatásait.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a gyarmati függés az egyes országok számára eltérő gazdasági és politikai alapot jelentett, és rámutat, hogy a függetlenség az addig elfojtott belső problémák előretörését is elősegítette.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a népesség gyors növekedése megnehezíti a társadalmi reformokat, és megemlíti, hogy ez kihat a gazdasági helyzetre is (szegénység).</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a fejlődő országok önálló politikai kibontakozását nehezítik az országon belüli nyelvi, kulturális, vallási különbségek, és utal arra, hogy ezek gyakran vezetnek belső villongásokhoz, hatalmi harcokhoz.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy a globális világ negatív jelenségei könnyen sújtják az instabil fejlődő térségeket (járványok, AIDS, környezetszennyezés, munkanélküliség, tőkeáramlás), és megállapítja, hogy ez a fejlődő országok gazdasági-társadalmi leszakadásához vezethet.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit. A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

17. Géza fejedelem*(rövid)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Géza fejedelem uralkodásának bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal. A vizsgázó bemutatja Géza uralkodásának főbb jellegzetességeit, meghatározó körülményeit, vázolja politikájának hatását, jelentőségét.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Géza fejedelem a Kárpát-medencében uralkodott, megemlíti az uralkodásához kapcsolható fontosabb helyszíneket (Quedlinburg, Pannonhalma), és leírja, hogy Géza 972 és 997 között volt fejedelem.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. béke, háború, fejedelem, császár, kereszténység, szövetség), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. kalandozás, szeniorátus, dinasztikus politika, központosítás, államalapítás).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: vázolja a kalandozások utáni külpolitika alaphelyzetét, és megállapítja, hogy a békére törekvés segítette az államalapítás folyamatát. T Pl.: a vizsgázó rögzíti, hogy a kereszténység felvétele fontos eleme volt a magyarság integrálódásának, és megállapítja, hogy Géza a kereszténységet csak nehezen, erőszakos eszközökkel terjesztette.	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja Géza döntéseinek jellemző okait, hátterét, vázolja politikájának lényegesebb következményeit. T Pl.: bemutatja, hogy a kalandozások kudarcra jelentős lökést adott a békés külpolitika kialakításához, és rámutat, hogy a dinasztikus házasságpolitika nemcsak a külpolitika, de a hazai öröklési rend átalakításának is eszköze volt.	0-8

	<p>T Pl.: vázolja, hogy a kereszténység felvétele a bel- és külpolitika fontos eszköze volt, és megállapítja, hogy terjesztése számos konfliktus forrásává vált.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy Géza fejedelem intézkedései az önálló magyar állam kialakítása érdekében születtek, és megállapítja, hogy tevékenysége alapját jelentette István államalapító intézkedéseinek.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

18. A mohácsi csatavesztés okai*(hosszú)*

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a mohácsi csatavesztés okainak bemutatására összpontosít, megvilágítja a csatavesztés belpolitikai, nemzetközi hátterét.</p> <p>A válasz rávilágít a Mátyás halálát követő belpolitikai sajátosságokra, és lényegre törően mutatja be a csatavesztés gazdasági, társadalmi, katonai és politikai körülményeit.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a mohácsi csata hatásait és vázolja fontosabb következményeit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a Mátyás halála utáni időszak meghatározó dátumait (1490, 1514, 1521), a mohácsi csata évét (1526), utalhat az ország 3 részre szakadására (1541), és megemlíti a legfontosabb helyszíneket (Nándorfehérvár, Mohács, Buda), vázolja, hogy a Magyar Királyság területére tört be az Oszmán Birodalom.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. béke, háború, birodalom, szerződés, diplomácia).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait, szakki-fejezéseit (pl. hadiadó, jobbágy, végvár, zsoldos sereg, bandérium).</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy II. Ulászló trónra kerülésével jelentősen megcsappantak a központi bevételek, és vázolja, hogy ez összefüggött a fekete sereg felbomlásával.</p> <p>T Pl.: bemutatja a magyar nemesség belső ellentéteit, és rávilágít, hogy ezek a belső összefogás hiányához vezettek.</p>	0-10

	<p>T Pl.: ismerteti a hazai jobbágyság romló életkörülményeit, és megállapítja, hogy a Dózsa-féle parasztfelkelés hozzájárult a belpolitikai válság elmélyüléséhez.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy az Oszmán Birodalom Szulejmán uralkodása idején ismét támadásba lendült, és rávilágít az Oszmán Birodalom katonai fölényére, vagy utal a kedvezőtlen nemzetközi körülményekre, a magyar hadvezetés katonai hibáira.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a mohácsi csatavesztés politikai, gazdasági, katonai okait, és bemutatja az események nemzetközi hátterét, a csatavesztés jellemző következményeit.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy Mátyás központosított államának szétesése gazdasági visszaeséshez vezetett, és rámutat, hogy ez is hozzájárult az ország katonai meggyengüléséhez.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy az európai helyzet (francia-Habsburg vetélkedés, török offenzív magatartás) nem volt kedvező a magyar külpolitika számára, és megemlíti, hogy ez az ország külpolitikai mozgásterét jelentősen behatárolta.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a hazai belpolitikai viszályok (pl. királyválasztás körüli viták, parasztfelkelés) nem tették lehetővé sem a katonai, sem a politikai összefogást, és utal arra, hogy ezek az ellentétek később csak fokozódtak (kettős királyválasztás).</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy az Oszmán Birodalom katonai rendszere, növekvő bevételei jelentős katonai fölényt jelentettek a magyar hadsereggel szemben, és megállapítja, hogy emberi tényezők (Szulejmán rátermettsége, Szapolyai távolmaradása), rossz taktika és mulasztások is hozzájárultak a csatavesztéshez, a későbbiekben pedig a politikai egység széteséséhez, az ország három részre szakadásához.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

19. A reformkori gazdaság*(rövid)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a reformkori magyar gazdaság jellegzetességeinek bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal. A vizsgázó bemutatja a gazdasági átalakulás nehézségeit, hátráltató tényezőit, vázolja a gazdasági átalakulás sajátosságait, körülményeit.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, és megemlíti, hogy a reformkor időszaka a XIX. század első felét jelentette (1825/30-1848).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. reform, átalakulás, kivitel, behozatal, ipar, mezőgazdaság, kereskedelem), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. infrastruktúra, céh, ipari forradalom, ösiség, bank, tőke, hitel).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: bemutatja a magyar gazdaság agrár-jellegét, és megállapítja a magyar gazdaság elmaradottságát, egyoldalúságát. T Pl.: a vizsgázó rögzíti, hogy a gazdasági átalakulást nehezítette az infrastruktúra fejletlensége, és megállapítja, hogy számos más tényező is akadályozta a tőkés viszonyok kiépülését.	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja a reformkori gazdaság jellegzetes vonásainak okait, hátterét, vázolja a gazdasági átalakulás meghatározó körülményeit. T Pl.: bemutatja, hogy az ipari forradalom és a nyugat-európai tőkés átalakulás erősítették a magyar gazdaság modernizációs kényszerét, és rámutat, hogy a Habsburg Birodalom intézkedései (kettős vámhatár), a régi feudális törvények gyakran nehezítették, akadályozták a gazdasági reformokat. T Pl.: vázolja, hogy a gazdasági átalakulás és annak igénye szorosan összefüggött a hazai polgárosodás folyamatával, és megállapítja, hogy ebben a reformkor meghatározó személyiségei (Széchenyi, Kossuth) is komoly szerepet játszottak. T Pl.: érzékelteti, hogy a reformkor inkább felvetette, mintsem megoldotta a gazdaság átalakításának fő kérdéseit, és megállapítja, hogy a gazdaság tőkés átalakításának fontos feltétele volt a Habsburg-magyar viszony rendezése, a feudális akadályok megszüntetése, az alkotmányos keretek kiépülése.	0-8

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

20. Budapest világvárossá válása*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Budapest világvárossá válásának bemutatására összpontosít, vázolja az átalakulás gazdasági, politikai körülményeit. A válasz lényegre törően mutatja be a fejlődést előidéző tényezőket, ismerteti a jelentősebb beruházásokat, változásokat. A vizsgázó utal a nemzetközi gazdasági háttér átalakulására, bemutatja a városfejlődés fontosabb gazdasági-társadalmi hatásait. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Magyarország a dualizmus idején, 1867 és 1918 között az Osztrák–Magyar Monarchia része volt, megemlíti, hogy Budapest Pest, Buda és Óbuda egyesülésével jött létre 1873-ban.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat (pl. reform, átalakulás, középítkezés, világváros, főváros). T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait, szakkifejezéseit (pl. infrastruktúra, közművek, ipari forradalom, urbanizáció, millennium).	0-6
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: kiemeli, hogy Budapest lakossága jelentősen növekedett a dualizmus idején, és megállapítja, hogy ez összefüggött a gazdasági fellendüléssel. T Pl.: bemutatja a város modernizációjának főbb elemeit, és rávilágít, hogy a főváros kulturális, politikai szerepe tovább erősödött. T Pl.: felismeri, hogy a város fejlődésének, átalakulásának alapját a gazdasági fejlődés adta, és megállapítja, hogy ez a társadalmi átalakulást is elősegítette. T Pl.: kiemeli, hogy Budapest Bécs mellett az Osztrák–Magyar Monarchia egyik központjává vált, és rávilágít, hogy Budapest európai nagyváros lett.	0-10

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja Budapest világvárossá válásának hátterét, és bemutatja a város átalakulásának jellemző hatásait. T Pl.: megemlíti, hogy a kiegyezés, a Béccsel való viszony rendezése elősegítette Budapest fejlődését, és rámutat, hogy ez is kifejezte a rendszer dualista jellegét. T Pl.: érzékelteti, hogy a fővárosi fejlesztések mögött tudatos várospolitikai döntések is álltak, és megemlíti, hogy a beruházások jelentősen átalakították a főváros arculatát. T Pl.: bemutatja, hogy a kibontakozó ipari forradalom elősegítette a hazai gazdaság fellendülését, a főváros fejlesztését, és utal arra, hogy a millenniumi ünnepségek is ösztönzőleg hatottak a város átalakulására. T Pl.: utal arra, hogy Budapest világvárossá válása hatással volt a társadalmi átalakulásra is, és megállapítja, hogy a város nemcsak gazdasági és politikai, de szellemi, kulturális központtá is vált. T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit. A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	<p>0-8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

21. Teleki Pál

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
<p>Feladatmegértés</p>	<p>A vizsgázó Teleki Pál politikai pályájának bemutatására összpontosít, válaszol a politikus tevékenységének meghatározó eseményeire. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, bemutatja Teleki nézeteinek főbb jellegzetességeit, válaszol a politikájára ható tényezőket.</p>	<p>0-4</p>
<p>Tájékozódás térben és időben</p>	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Teleki Pál a Trianon utáni Magyarországon tevékenykedett és megemlíti, hogy kétszer volt miniszterelnök (1920-21 és 1939-41 között).</p>	<p>0-4</p>
<p>Szaknyelv alkalmazása</p>	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. béke, háború, diplomácia, miniszterelnök), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. numerus clausus, konszolidáció, antiszemitizmus, zsidótörvények, revízió).</p>	<p>0-4</p>

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: vázolja Teleki Pál keresztény, konzervatív nézeteit, és megállapítja, hogy ez jelentős hatással volt politikai tevékenységére.</p> <p>T Pl.: a vizsgázó rögzíti, hogy Teleki célja 1920-21-ben a konszolidáció volt, 1939 és 1941 között pedig az újabb háború elkerülése, és megállapítja, hogy semlegességi politikájának kudarca is szerepet játszott öngyilkosságában.</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában bemutatja Teleki döntéseinek jellemző okait, nézeteinek hátterét, vázolja a politikájára ható lényegesebb tényezőket.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy grófi származása, konzervatív, mérsékelt habitusa, földrajztudósi tekintélye, keresztény szellemisége tették lehetővé, hogy politikai szerepet vállaljon a Horthy-korszakban, és rámutat, hogy nézetei jelentősen meghatározták politikai tevékenységét (cserkészetben vállalt szerepe, numerus clausus, revíziós törekvések).</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a Horthy-korszak szemlélete, személyes meggyőződése és politikusi tevékenysége egyaránt hozzájárultak a hazai zsidóság kirekesztéséhez, és megállapítja, hogy ebben a 30-as évek jobbra tolódó belpolitikája és Németország európai térnyerése is szerepet játszottak.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a trianoni határok revíziója Telekinek is fontos külpolitikai célja volt, és megállapítja, hogy ezt diplomáciai úton, az újabb háborútól való távolmaradással képzelte el, ennek kudarca nemcsak Teleki halálához, de Magyarország háborúba lépéséhez is vezetett.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

22. Pártállam*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a pártállam visszaállításának bemutatására összpontosít, megvilágítja az intézkedések belpolitikai, nemzetközi hátterét. A válasz lényegre törően mutatja be a forradalom és szabadságharc utáni megtorlást, rávilágít Kádár politikai céljaira.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a pártállam visszaállításának meghatározó elemeit és vázolja fontosabb következményeit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarország a Szovjetunó érdekszférájába tartozott és megemlíti, hogy a Kádár-korszak az 1956-1989/1990 közötti időszakot jelentette.</p>	0-4

<p>Szaknyelv alkalmazása</p>	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. forradalom, pártállam, diktatúra, megtorlás).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait, szakkifejezéseit (pl. konszolidáció, szövetkezet, cenzúra, MSZMP, KISZ, munkásőrség, amnesztia, Varsói Szerződés).</p>	<p>0-6</p>
<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy 1956 után a megtorlás, az ún. „kemény diktatúra” évei következtek, és vázolja, hogy később a békés meggyőzés is a diktatúra módszerévé vált.</p> <p>T Pl.: bemutatja a Kádár-korszak diktatórikus jellegét, (börtön, cenzúra, vallásellenesség), és rávilágít, hogy Kádár a Rákosi-korszak hibáiból tanulva, törekedett a lakosság megnyerésére.</p> <p>T Pl.: ismerteti a „társadalom bekerítésének” régi-új módszereit (munkásőrség, KISZ, MSZMP bázis növelése, szövetkezetesítés, új címer), és megállapítja, hogy ezek az intézkedések eredményre vezettek.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy Kádár János hatalomra kerülésében, az MSZMP hatalmának megszilárdításában a szovjet hadsereg meghatározó szerepet játszott, és rávilágít, hogy a szovjet hadsereg magyarországi állomásoztatása, Magyarország tagsága a Varsó Szerződésben a kádári politika érdekét szolgálta.</p>	<p>0-10</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a pártállam visszaállításának politikai, gazdasági, katonai, ideológiai vonásait, és bemutatja az intézkedések nemzetközi háttérét, jellemző következményeit.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy Kádár János hatalmát a Szovjetunióknak, az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésének köszönheti, és rámutat, hogy a kommunista állampárt hatalmának nemzetközi háttérét a rendszerváltásig a szovjet hadsereg biztosította.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy Kádár sok tekintetben folytatta az 1956 előtti politikát (szövetkezetesítés, vallásüldözés, cenzúra, tervgazdálkodás, erőszakos szervezetek a hatalom szolgálatában, kommunista tömegpárt megteremtése), és megemlíti, hogy intézkedései hatalma megszilárdítása érdekében születtek.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy Kádár tanult a Rákosi-korszak hibáiból, és utal arra, hogy új módszerei (személyi kultusz hiánya, „aki nincs ellenünk, az velünk van”, a gazdaság kevésbé erőszakos irányítása) hozzájárultak rendszere stabilizálásához.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy a pártállam visszaállításának sikerei, a lakosság beletörődése tették lehetővé az amnesztia-rendeleteket, és megállapítja, hogy az amnesztia Kádár rendszerének hazai és nemzetközi megítélését is javította, hozzájárult a „puha diktatúra” kialakulásához.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit. A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16